

O antykapitalistycznej mentalności ludzi wykształconych

Witold Kwaśnicki
Zakład Ogólnej Teorii Ekonomii
Instytut Nauk Ekonomicznych
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski
<http://kwasnicki.prawo.uni.wroc.pl>
witold.kwasnicki@uwr.edu.pl

Intelektualiści pogardzają systemem, który od dwóch stuleci likwiduje ubóstwo

autor: Sebastian Stodolak 27.01.2017, 07:07; Aktualizacja: 27.01.2017, 09:57

Mimo polepszenia się materialnej i społecznej pozycji intelektualistów na przestrzeni dziejów wciąż często czują się niedoceniani.
źródło: Shutterstock

Intelektualiści pogardzają systemem, który od dwóch stuleci likwiduje ubóstwo. Z wzajemnością, bo kapitalizm ceni ich równie nisko.

Naor
Kle

Naomi
Klein

Naomi
Klein

Autorka bestselleru *No Logo*

EKO
DLA

EKO
STOS

Fa
w ekon

TONI

Samozadowolenie ja

THOMAS SOWELL

BIEDA,
BOGACTWO
I
POLITYKA

W UJĘCIU GŁOBALNYM

FIJORR PUBLISHING

Mentalność antykapitalistyczna (1956)

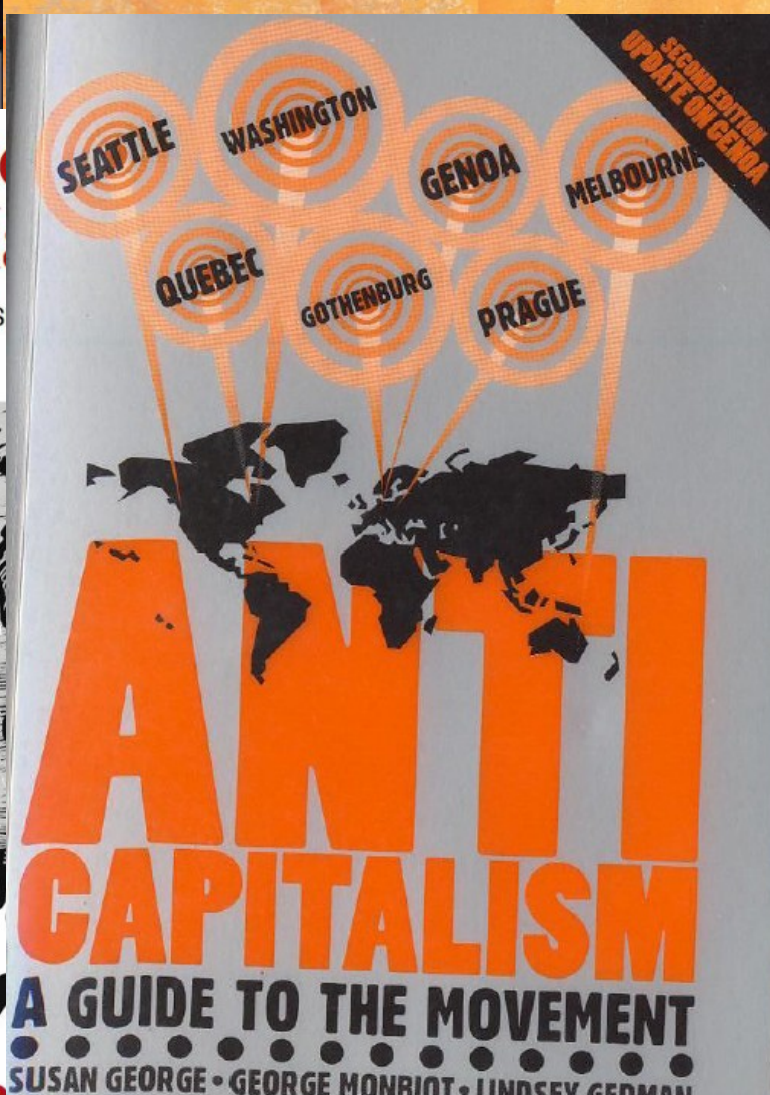
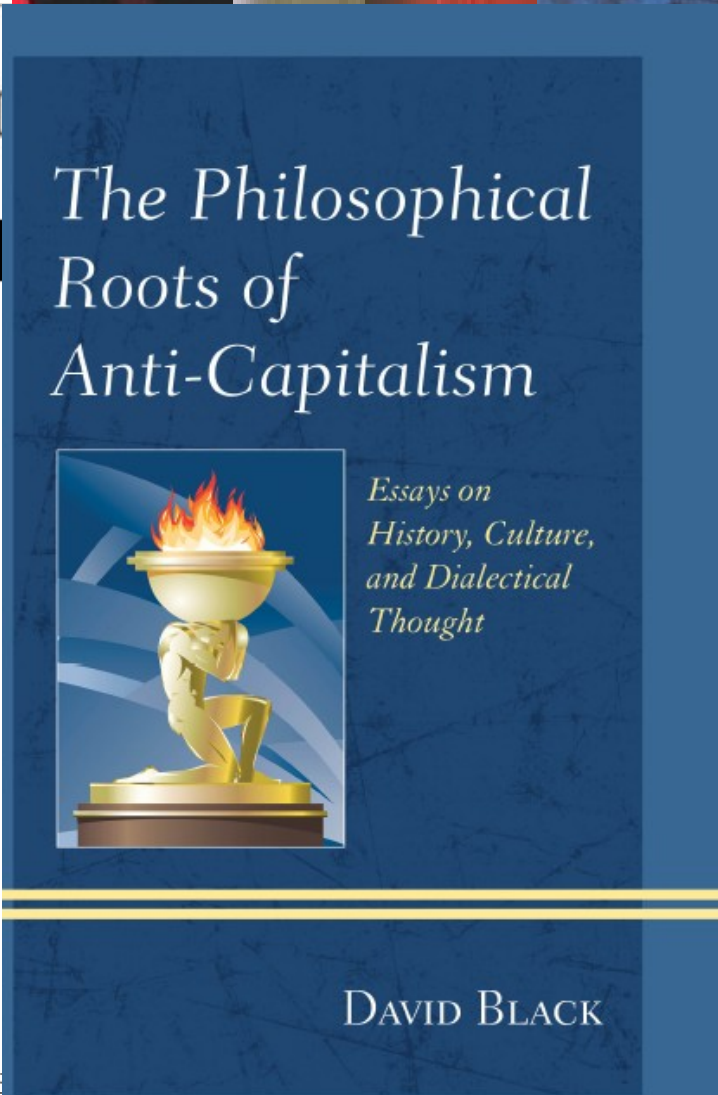
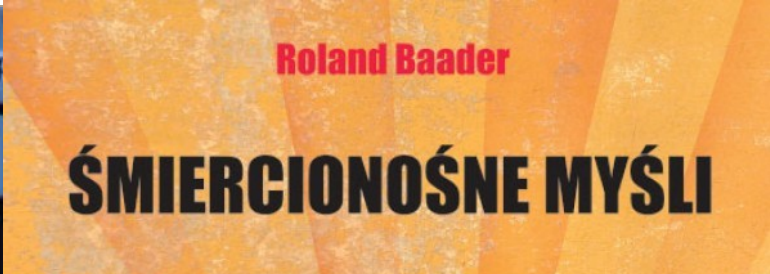
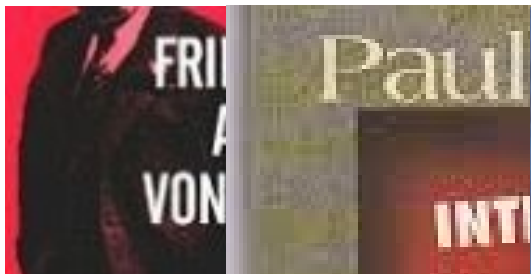
"Wszyscy, którzy ze względów etycznych odrzucają kapitalizm jako system niesprawiedliwy, oszukują samych siebie. **Nie chcą zrozumieć**, czym jest kapitał, jak powstaje, i jakie korzyści płyną z wykorzystywania go do celów produkcyjnych."

Ludwig von Mises

Mentalność antykapitalistyczna

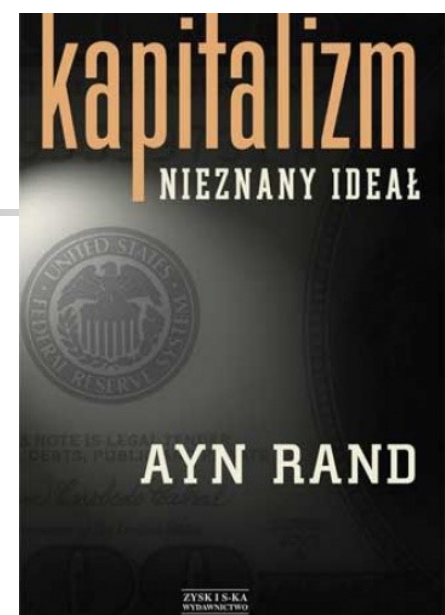

BIBLIOTEKA
PAFERE

Ayn Rand,
Kapitalizm, nieznaną ideał (1966)

- „Nawet gdyby w ogóle nie było kapitalizmu, każdy **uczciwy humanista** powinien starać się go wymyślić. Kiedy jednak widzicie ludzi, którzy za wszelką cenę usiłują nie dostrzegać jego istnienia, kłamać na temat jego natury, niszczyć jego pozostałości – jednego możecie być pewni: **jakikolwiek mają motywy, nie znajdziecie wśród nich miłości do człowieka.**”

Ayn Rand, *Kapitalizm, nieznaną ideal* (1966)

- „... jesteśmy rzecznikami kapitalizmu, gdyż jest to jedyny ustrój odpowiedni dla życia rozumnej istoty. ... Żaden ustrój polityczno-ekonomiczny w dziejach nie wykazywał tak wymownie wartości, ani nie przyniósł ludzkości tyle korzyści, ile kapitalizm, ale żaden nie był atakowany tak ślepo, dziko i z taką złością. ... Niszczony jest w sposób, który przywodzi na myśl ślepy, wzburzony tłum podpalający słomianą kukłę, a nie wiedzący, że pod kłębami słomy znajduje się żywe ciało ideału. ... jest to ustrój nie tylko „praktyczny”, ale **jedyny w dziejach ustrój moralny.**”

Kim są „intelektualiści”?

(intelektualiści-inteligencja-ludzie wykształceni)

- Joseph Schumpeter – “Intelektualiści faktycznie są ludźmi, których siła tkwi w słowie, mówionym lub pisanym”; brak bezpośredniej odpowiedzialności za sprawy praktyczne.
- Thomas Sowell - to osoby, których zajęciem jest przede wszystkim zmaganie się z ideami – pisarze, naukowcy, itp.
- „gęgacze” - Konserwatywny antropolog i filozof Arnold Gehlen;
- „klasa paplająca” - Paul Johnson
- „nowa kasta kapłańska” - Helmut Schelsky
- „sprzedawcy używanych idei” - Friedrich von Hayek
- Lumpenintelektualiści - Jan Winiecki
- IYI (*Intellectual Yet Idiot*) - Nassim Nicholas Taleb
 - którzy powiadają nam 1) co zrobić, 2) co jeść, 3), jak mówić, 4), jak myśleć ... i 5) na kogo głosować.

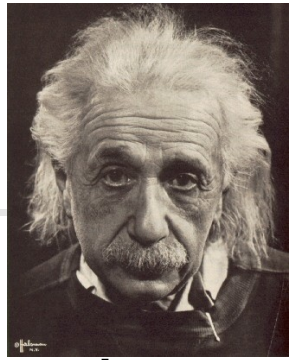

Intelektualista a 'inżynier'

- Architekt, budowniczy, inżynier, ..., kiedy popełnią błąd, są skończeni w swoim zawodzie.
- Ralph Nader (1965), *Unsafe at Any Speed*
- Paul Ehrlich (1968), *Population bomb*
- Donella Meadows i inn. (1972), *Granice wzrostu*
- Bertrand Russell: matematyka vs. 'jednostronne rozbrojenie WB' (*Which Way to Peace?*, 1937)
- Noam Chomsky: językoznawca vs. Działacz społeczny
- Edmund Wilson: krytyk literacki a namawianie do głosowania na komunistów w 1932 r.
- George Bernard Shaw dramaturg, pisarz a pochwała dyktatury i Hitlera.

Albert Einstein, Dlaczego socjalizm?

'Why socialism?', *Monthly Review*, New York, May, 1949.

- Czy jest wskazane, aby ktoś nie będący ekspertem w kwestiach gospodarczych i społecznych wyrażał poglądy na temat socjalizmu? Z kilku powodów uważam, że jest.
- Człowiek może odnaleźć sens życia, jakkolwiek krótkie jest ono i pełne niebezpieczeństw, tylko poświęcając się społeczeństwu. **Gospodarcza anarchia społeczeństwa kapitalistycznego w jego obecnym kształcie jest moim zdaniem prawdziwym źródłem zła.**

Albert Einstein, Dlaczego socjalizm?

'Why socialism?', *Monthly Review*, New York, May, 1949.

- **Produkcja odbywa się dla zysku, a nie dla spożytkowania.** Nie ma gwarancji, że wszyscy zdolni i chętni do pracy znajdą zatrudnienie; **niemal zawsze istnieje "armia bezrobotnych"**.
- **Postęp techniczny skutkuje często zwiększeniem bezrobocia,** zamiast zmniejszeniem obciążenia pracą dla wszystkich. Motyw zysku, połączony z rywalizacją między kapitalistami, jest odpowiedzialny za niestabilność gromadzenia i użycia kapitału, prowadząca do coraz głębszych kryzysów. **Nieograniczona konkurencja powoduje ogromne marnotrawstwo pracy i okaleczenie społecznej świadomości jednostek,** Owo okaleczenie świadomości jednostek uważam za najgorsze zło kapitalizmu.
- **Jestem przekonany, że jest tylko jeden sposób wyeliminowania całego tego zła, a mianowicie stworzenie gospodarki socjalistycznej i systemu edukacyjnego ukierunkowanego na cele społeczne.**

George Orwell (?)

- ... niektóre pomysły są tak głupie, że tylko intelektualista mógłby im wierzyć, bo żaden normalny człowiek nie mógłby być takim głupcem.

Typy intelektualistów

- uniwersaliści, którzy widzą siebie w roli „tuby ludzkości”;
- głosiciele i obrońcy światopoglądów oraz ideologii;
- intelektualni fachowcy w jakiejś dziedzinie
 - Osiągając pewnie stopień popularności zajmują stanowisko w kwestiach społeczno-politycznych, są pytani o wszystko i o wszystkich.
- intelektualiści z talk-showów, funkcjonujący zgodnie z dewizą „kto potrafi śpiewać, ten musi być też bystry”.

Mój osobisty test (papierek lakmusowy)

- Czy zdarzyło się, że na jakieś zadane pytanie odpowiedział w stylu:
 - 'Przepraszam, na to pytanie nie jestem w stanie odpowiedzieć, to jest dalekie od moich zainteresowań, na tym się nie znam'.

Dlaczego tak wielu ludzi 'nienawidzi' kapitalizmu?

- Niewiedza, ignorancja
- Zazdrość
 - „Urazy zawiedzionej ambicji”, „Urazy inteligentów”, „Bigoteria literatów”
- Przyjemność ze szkalowania kapitalizmu przez tych, którzy dążą do jego ograniczenia lub zniszczenia.

Kapitalizm odpowiedzialny jest za wszystkie nieszczęścia tego świata?

- Dlaczego bieda jest nieunikniona w kapitalizmie i dlaczego będzie się nasilać?
- Jak kapitalizm hamuje rozwój technologiczny naszej

prof. Michał Heller:

„... przychodzi mi na myśl bardzo głębokie pytanie metafizyczne, na które nie znam odpowiedzi:

Jak możliwa jest głupota?

Bo głupota jest irracjonalna.”

... najwyższy czas, by zmienić pojęcie kapitalizmu i pozbyć się biedy

czce gó

rowadz

Indyjska apteka

Chaos?
Potęga rynku
Pizzeria na Kubie

- Jeśli „coś nie jest w całości świadomie kierowane”, to jest to „dowodem braku racjonalności i potrzeby zastąpienia w całości przez specjalnie stworzony mechanizm”.

Dworowanie sobie z *niewidzialnej ręki* (przykłady)

- „*Idee [powstałe w sferze badań ekonomiki informacji] podważyły teorię Smitha i wypływający z niej pogląd na rolę państwa. Z idei tych wynika, że ręka, o której pisał Smith jest niewidzialna po prostu dla tego, że nie istnieje, a jeśli nawet istnieje to jest sparaliżowana.*”
 - J. E. Stiglitz, *Informacja i zmiana paradygmatu w ekonomii*, s.78.
- **„Kosmata łapa rynku”** → 'Wolny rynek? Tylko w Chinach', *Gazeta Wyborcza*, 13.03.05.
 - Polemika: 'Wyzysk nie jest cechą wolnego rynku,
- 'żelazna pięść niewidzialnej ręki' – Rafał Woś

Josif A. Brodski (1940-1996)

- “Człowiek wolny różni się od człowieka zniewolonego właśnie tym, że w wypadku katastrofy, niepowodzenia, klęski, nigdy nie obwinia okoliczności, kogoś innego, władzy – on obwinia samego siebie. Człowiek zniewolony zawsze uważa, że ktoś inny winien jest temu co się stało.”

Polska inteligencja po 1989 r.

- Zafascynowanie kapitalizmem i wspieranie reform (planu Balcerowicza) i odejście od tego poparcia kiedy okazało się, że nie można liczyć na mecenat państwowy.
- filmowcy i Instytut Sztuki Filmowej
 - dotacja ... z budżetu ministerstwa kultury;
 - dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań inwestycyjnych;
 - przychody z eksploatacji filmów, do których autorskie prawa majątkowe przysługują Instytutowi (...)
 - środki przyznawane przez ministra kultury z Funduszu Promocji Kultury;
 - danina publiczna pobierana na mocy art. 19 ustawy o kinematografii, która jest głównym elementem mechanizmu współfinansowania produkcji filmowej w Polsce.
 - Artykuł 19. ustawy określa **podmioty współtworzące rynek filmowy** w Polsce, które są **zobowiązane do corocznego przekazywania 1,5% przychodu na rzecz Instytutu**. Są to: podmioty prowadzące kina, dystrybutorzy, nadawcy programów telewizyjnych (w tym telewizja publiczna), operatorzy platform cyfrowych, operatorzy telewizji kablowej.

- w swym telewizyjnym programie "Summa zdarzeń" odkrył "prawdziwą" przyczynę bezrobocia w Polsce. Jest nią pracoholizm Polaków.
- "Pracujemy za dużo, a to znaczy, że pracujemy źle. Powinniśmy się pracą podzielić z innymi, którzy jej potrzebują"

Pomysł Marka Dyducha (2001 rok)

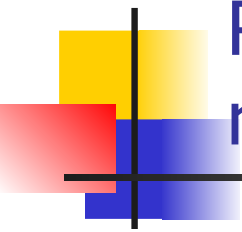
- 'zawiesić gospodarkę rynkową' (bo sytuacja jest nadzwyczajna).
- dodaje, że potrzebne jest "wsparcie przez rząd z udziałem sojuszu eksporterów, m.in. poprzez wprowadzenie sztywnego kursu złotego oraz innych poważnych gwarancji".

Mądrości Zygmunta Wrzodaka

- "Prawa ekonomii nie są prawami przyrody, lecz ludzkim tworem, to my je ustanawiamy i my je możemy zmienić.
- Kupowanie polskich wyrobów ma się bardziej opłacać niż importowanie za pożyczone pieniądze.
- Budowanie majątku trwałego ma się bardziej opłacać niż spekulacje pieniężne".

(za *Wprost*, 8.12.2002)

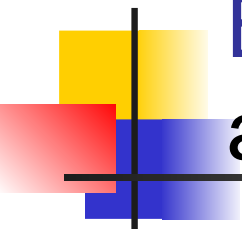
Roman Giertych 16.10.2005 w rozmowie
radiowej

- *"Liberalizm nie jest synonimem wolności.
Jest jej przeciwieństwem."*

Lech Kaczyński w liście do wyborców
17.10.2005r.

- *"W najbliższą niedzielę zadecydujemy o naszej przyszłości. Odpowiemy na pytanie, jakiej Polski chcemy: solidarnej, w której liczy się każdy człowiek, czy liberalnej, w której wygrywają tylko silni i bogaci."*

Ewa Milewicz, GW, Urazy przegranych i
ambicje wygranych, 30.09.2005

- 'Przecież żadna partia przy zdrowych zmysłach nie idzie po zwycięstwo wyborcze ubrana w kostium liberalny'.

5 grudnia 1989 roku, „Kołodko versus Sachs”. *The Warsaw Voice*

- „Raptowne opanowanie inflacji w naszym kraju jest niezbyt prawdopodobne. Gospodarka polska nie jest gospodarką rynkową i zachowanie się przedsiębiorstw będzie różne od tego, jakiego zwykle oczekuje się w podobnych sytuacjach. Sądzę, że wprowadzenie wymienionych zmian doprowadzi do długotrwałej recesji, zaś inflacja lub hiperinflacja przez kilka miesięcy będzie jeszcze intensywniejsza.”

5 grudnia 1989 roku, „Kołodko versus Sachs”. *The Warsaw Voice*

- „Sądzę, że uda nam się uniknąć tragedii, ale przejście do mechanizmów rynkowych będzie trudne. **Nie przeceniałbym instynktu gospodarczego przedsiębiorstw ani skłonności ludzi do podejmowania ryzyka gospodarczego. Tego wszystkiego trzeba się uczyć latami.**”

Konfucjusz: „Jeśli słowa tracą swoje znaczenie, narody tracą swoją wolność”

- Fałszowanie i wypaczenie znaczenia pojęć: wolność, sprawiedliwość, społeczeństwo, demokracja, prawo, państwo prawa, własność, samookreślenie, obowiązek, wspólnota, ład ...
 - Nowomowa z powieści Orwella
- liberalizm w USA – libertarianizm
 - Mises, *Liberalismus* (1927) – *The Free and Prosperous Commonwealth* (1962).
- Post-prawda (słowo roku 2016)
- "alternatywne fakty"

Zalewska: nie likwidujemy gimnazjów, a przekształcamy je w szkoły podstawowe i licea

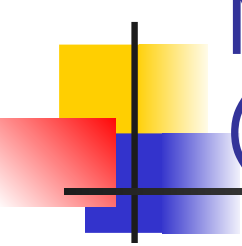
Słownictwo, kłamstwa

- Złodziejstwo nazywają „opodatkowaniem” i „redystrybucją bogactwa”;
- marnowanie astronomicznych kwot z pieniędzy podatnika - „pomocą”, „wspieraniem”, „inwestycją”;
- załatwianie politycznych interesów – „prawem”;
- robienie niewolników z młodych mężczyzn – „poborem do wojska”;
- ubezwłasnowolnienie rodziców i dzieci w kwestii wyboru sposobu edukacji – „obowiązkiem szkolnym”;
- przymusową indoktrynację dzieci i młodzieży – „jednolitym programem nauczania”;
- ...

Kapitalizm w literaturze i w sztuce

- W powieściach, opowiadanych i sztukach teatralnych kupców (przedsiębiorców) przedstawiano jako bezdusznych wyzyskiwaczy i żadnych zysku krwiopijców.
- Tak jest do dziś, również i w filmach.

Making money is a dirty game (zarabianie pieniędzy to brudny interes)

- Na początku lat 80. (XX wieku) przeanalizowano obraz przedsiębiorców zawarty w dwustu filmach wyświetlanych w pięćdziesięciu programach telewizyjnych w najlepszym czasie antenowym

Wynik:

- Ponad połowa szefów przedsiębiorstw, którzy pojawili się w tych filmach zajmowała się nielegalnymi praktykami (oszczerstwa, ... morderstwa).
- 45% działalności gospodarczej miało charakter przestępczy
- Ciężką pracę **przedsiębiorców** i menedżerów ośmieszano jako **chorobliwy pracoholizm** i podawano za przyczynę rozpadu więzi z innymi ludźmi
- **Działalność gospodarcza pokazywana w filmach jest albo nielegalna albo oszukańcza albo przestępcza, w najlepszym razie śmieszna (97%).**
- Jest jaskółka, która oby czyniła wiosnę: *McImperium* (2016)

Joanna Papuzińska, *Przedsiębiorca w literaturze czyli sukces potępiony*

- bohater pracowity, energiczny i zamożny - jednym słowem, człowiek sukcesu - tylko pod jednym warunkiem może uzyskać akceptację autora. Mianowicie, jeśli **porazi go jakaś niewyobrażalna klęska ...**
- Klasycy polskiej literatury tak właśnie patrzyli na ludzi tworzących bogactwo. Klęskę osobistą ponosi **Wokulski z "Lalki"** Prusa, katastrofą kończą się działania młodych inwestorów z **"Ziemi obiecanej"** Reymonta. Klęska spotyka też wielce pracowitego **Niechcica z "Nocy i dni"** Dąbrowskiej.

Joanna Papuzińska, *Przedsiębiorca w literaturze czyli sukces potępiony*

- życzliwie traktowani są przede wszystkim ubodzy. I to niezależnie od tego, jakie są przyczyny ich ubóstwa.
- W polskiej literaturze **bieda traktowana jest jak jakieś zrządzenie losu**. Tak wygląda np. świat popegeerowski, np. w powieści Kazimierza Orłosa ("Drewniane mosty"). Przyczyny ubóstwa tkwią w literaturze zawsze poza ubogimi.

Papież Franciszek i kapitalizm

- Franciszek zwalcza kapitalizm. Ale jaki? („Kiedy kapitał staje się bożkiem i kieruje decyzjami człowieka, kiedy zachłanność na pieniądze sprawuje kontrolę nad całym systemem społeczno-gospodarczy, to rujnuje społeczeństwo, skazuje człowieka, czyni go niewolnikiem, niszczy braterstwo międzyludzkie, popycha naród przeciw narodowi i, jak widać, zagraża także temu naszemu wspólnemu domowi, naszej siostrze i matce Ziemi”; „**niepohamowana ambicja pieniądza**” - „**gnój diabła**”.)
- Papież Franciszek nazywa niepohamowany kapitalizm "łajnem diabła"
- Papież: Wolny rynek - tak. Kapitalizm - nie
- Papież Franciszek poddaje współczesny kapitalizm poważnej krytyce
- Papież Franciszek potępia kapitalizm i kolonizację
- Pope Francis calls our love of money a "basic terrorism against all of humanity"

Yeonmi Park

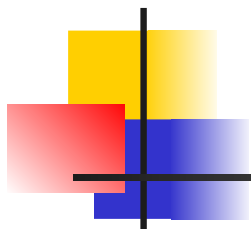
- „*Jesteś wolna?*”
- Teraz tak, ale nie było łatwo się do tego przyzwyczaić. Najpierw musiałam się uwolnić emocjonalnie. Nie jest bogiem, że Amerykanie nie naśladowali. Południowa nie jest skolonizowana przez Amerykanów.
- *Podoba ci się kapitalizm?*
- **Uwielbiam go!** Najbardziej zachwyca mnie to, że jest tyle zawodów! Nigdy wcześniej nie widziałam ręki niezależnej gazety. Nie wiedziałam, że w Korei Północnej tylko przywódcy mają prawo do nieostrożnej wypowiedzi, za obejrzenie filmu o systemie prawnym chronią ludzi. A **gdy zapytasz: To raj.**
- *Masz wybór.*
- Tego też musiałam się nauczyć. Nigdy nie miałam doświadczenia myślenia, **nie potrafiłam dokonywać porównań: ryż z 15 gatunków w supermarkecie? czy to jest męczące.”**

YEONMI PARK

MARYANNE VOLLERS

PRZEŻYĆ

DROGA DZIEWCZYNY
Z KOREI PÓLNOECNEJ DO WOLNOŚCI

Dziękuję

„Koniec historii”?

